

แผนแม่บท

10

การปรับเปลี่ยน ค่านิยม และวัฒนธรรม

“พัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ
ด้วยการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์”

LGBT+TTO

แผนแม่บทฯ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์ ด้วยการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ให้กับคนไทยในทุกช่วงวัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศระยะยาวนอกเหนือจากการยกระดับในด้านสุขภาวะและด้านทักษะการศึกษา เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยแผนแม่บทประเด็น การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีเป้าหมายระดับประเด็นที่กำหนดให้ **คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติประเทศมากขึ้น** ซึ่งแผนแม่บทฯ ประเด็นนี้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

110001

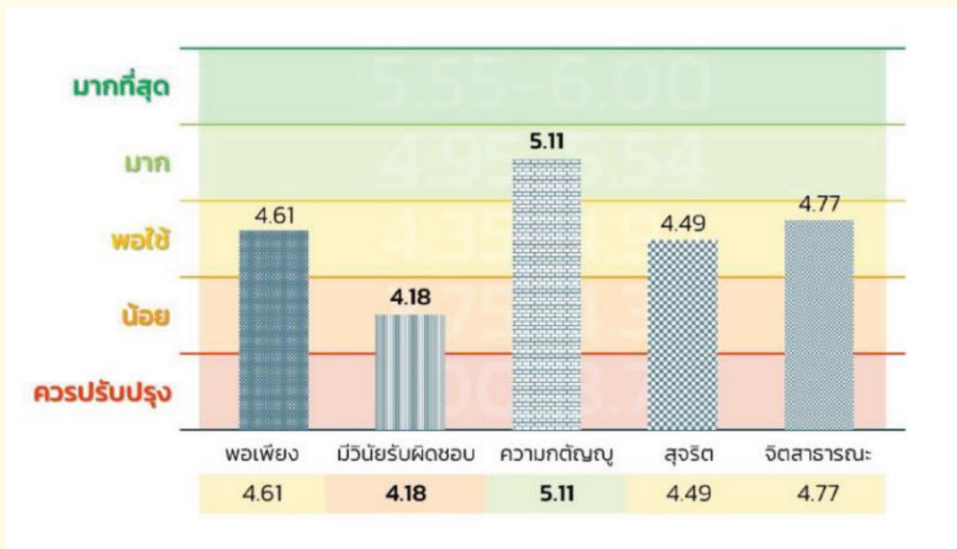
คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติประเทศมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

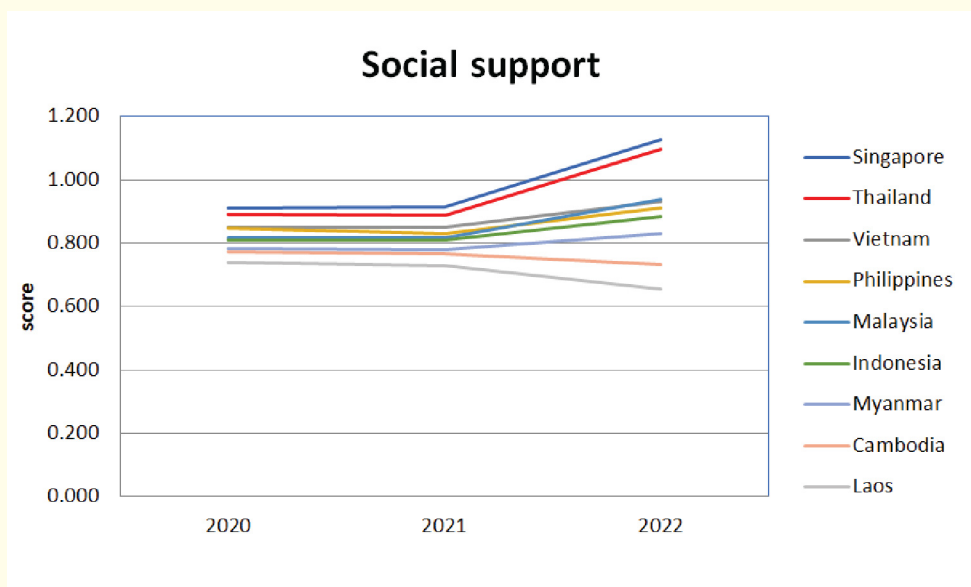

ดัชนีคุณธรรม 5 ประการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จากปีฐาน

- **สรุปสถานะการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากสถานการณ์คุณธรรมของคนไทยวัยทำงาน ช่วงอายุ 25-40 ปี ประจำปี 2565 ที่จัดทำโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) มีการสำรวจข้อมูล 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความพอเพียง ด้านวินัยรับผิดชอบ ด้านความกตัญญู ด้านสุจริต และด้านจิตอาสา จากผลสำรวจทั้ง 5 ด้าน ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.63 จากค่าคะแนนเต็ม 6.00 คะแนน ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันมีการเก็บข้อมูลเพียงช่วง พ.ศ. 2564 – 2565 จึงยังไม่สามารถเปรียบเทียบการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของคะแนนจากปีฐานได้ อย่างไรก็ตาม หากประเมินสถานการณ์จากการจัดระดับคะแนน พบว่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ (ค่าคะแนน 4.35 - 4.94 คะแนนจากค่าคะแนนเต็ม 6.00 คะแนน) ที่สามารถ**เทียบเคียงการบรรลุเป้าหมายที่อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุค่าเป้าหมาย** โดยคุณธรรมด้าน “ความกตัญญู” อยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.11 จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน ขณะที่คุณธรรมด้าน “วินัยรับผิดชอบ” อยู่ในระดับน้อย ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 โดยคุณธรรมด้านพอเพียง สุจริต และจิตสาธารณะ อยู่ในระดับพอใช้โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 4.49 และ 4.77 ตามลำดับ

- สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวมการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามอยู่ในระดับพอใช้โดยพิจารณาจากสถานการณ์คุณธรรมของคนไทยวัยทำงาน ช่วงอายุ 25-40 ปี ช่วง พ.ศ. 2564 – 2565 ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยของคุณธรรม 5 ด้าน ทั้งในส่วนของความพอเพียง วินัยรับผิดชอบ ความกตัญญู ความสุจริต และจิตอาสา อยู่ที่ 4.63 ซึ่งอยู่ระหว่าง 4.35 - 4.94 คะแนน จากค่าคะแนนเต็ม 6.00 คะแนน **จัดอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้** นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเพิ่มเติมจากการสร้างความร่วมมือและการสนับสนุนทางสังคมที่ยังถือว่าเป็นค่านิยมที่ยังความโดดเด่นในสังคมไทย ที่สะท้อนจากรายงานความสุขโลก พ.ศ. 2565 2564 2563 พบว่า ประเทศไทยยังคงมีอันดับที่โดดเด่นในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นรองเพียงประเทศสิงคโปร์

- สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2565 เทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ในหัวข้อที่ 2 ของแผนแม่บทฯ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมาย คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติประเทศมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เพื่อให้แผนแม่บทฯ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีการวัดผลที่ชัดเจน และครอบคลุมองค์ประกอบของคุณธรรมมากยิ่งขึ้น จึงมีการปรับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จากเดิม ดัชนีคุณธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริตการมีจิต สาธารณะ การเป็นอยู่อย่างพอเพียง การกระทำความดีรับผิดชอบ ความเป็นธรรมทางสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 จากปีฐาน ในหัว 5 ปีถัดไปของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ เป็น ค่าเฉลี่ยทุกองค์ประกอบของดัชนีคุณธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย ความพอเพียง ความมีวินัยรับผิดชอบ ความกตัญญู ความสุจริตและ การมีจิตสาธารณะ ไม่น้อยกว่า 5.10 คะแนน ภายใน พ.ศ. 2570 อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการดำเนินการในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้น สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในหัวถัดไปจึงยังคงอยู่ในระดับวิกฤต

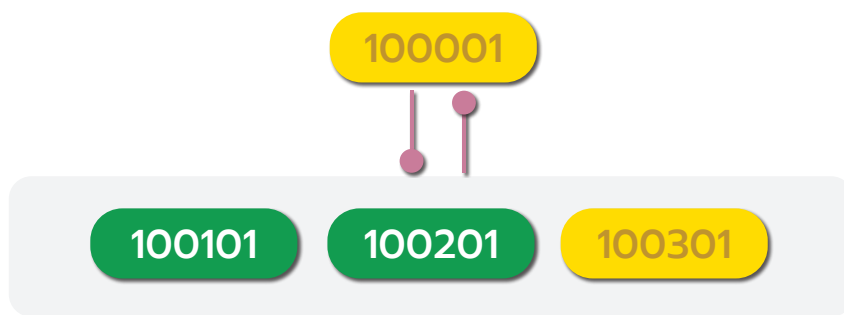
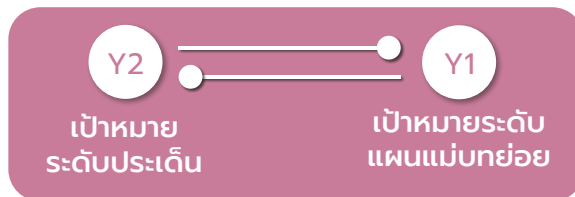
อย่างไรก็ตาม ด้วยปัญหาค่านิยมและวัฒนธรรมความเป็นไทยของคนไทยที่ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ประกอบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทย อาทิ เทคโนโลยีและสื่อที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ซึ่งยังคงเป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมอันพึงประสงค์เป็นอย่างมาก ดังนั้น เพื่อให้เป้าหมาย คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติประเทศมากขึ้น สามารถบรรลุได้ในหัวถัดไป ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องดำเนินการให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน อาทิ พัฒนารูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้มีความหลากหลาย ทันต่อสถานการณ์และความสนใจของคนในสังคมโดยใช้ซอฟต์แวร์เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการสนับสนุนผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์ ตลอดจนการมีกลไกการสำรวจและรับฟังข้อเท็จจริง ความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างสังคมแห่งการมีส่วนร่วม และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการข่าวปลอมและการประชาสัมพันธ์เชิงรุก แผนแม่บทฯ ประเด็น(10)การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

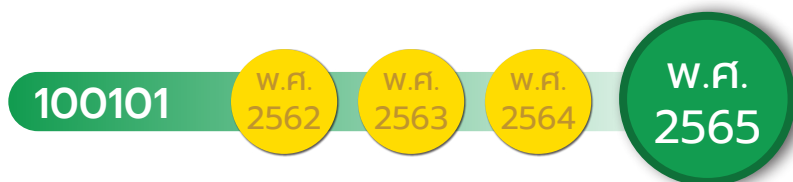
แผนแม่บทฯ ประเด็น 10 การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 3 แผนแม่บทย่อย โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย
ระดับแผนแม่บทย่อย (Y1)
กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

*สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลงานด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตนปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 คนไทยมีการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น พิจารณาจากข้อมูลการสำรวจประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป ที่มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม พ.ศ. 2564 พบว่ามีค่าอยู่ที่ร้อยละ 96.89 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 ที่มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 87.32 เทียบเท่ากับการเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.95 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย

100201

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 50 บริษัท

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาคธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคม โดยเฉพาะวิสาหกิจเพื่อสังคมมีการขยายตัวสูงขึ้น สะท้อนจากจำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2562 มีจำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม 125 แห่ง พ.ศ. 2563 จำนวน 137 แห่ง พ.ศ. 2564 จำนวน 148 แห่ง และใน พ.ศ. 2565 การจดทะเบียนวิสาหกิจเพื่อสังคมรวมทั้งสิ้น 216 กิจการ และเมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่า จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมได้บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดจำนวนไว้ที่ 50 บริษัทแล้ว ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายนี้ อยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย

100301

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดภัย และสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายระดับความสำเร็จของการสร้างความรับรู้ความตระหนัก และการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 70

สถานการณ์ในช่วงพ.ศ. 2561 – 2565 การสร้างความรับรู้ความตระหนักและการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์จัดอยู่ในระดับที่ดี พิจารณาเทียบเคียงจากคะแนนตัวชี้วัดการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (MIL) ซึ่งพบว่าคะแนนเฉลี่ยช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 69.72 โดยใน พ.ศ. 2564 มีคะแนนอยู่ที่ 70.4 คะแนน หากแปลผลของระดับคะแนนโดยใช้วิธีแบบแบ่งชั้น (Grading) จัดอยู่ในระดับที่ดี (อยู่ในช่วง 65 - 79 คะแนน) แม้จะลดลงจาก พ.ศ. 2563 ที่อยู่ที่ 72.3 ก็ตาม ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บทย่อย

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสำนึก
และการเป็นพลเมืองที่ดี

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตาม มาตรฐานและสมดุลง
ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน
ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรม
จริยธรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี

ในการยกระดับการพัฒนาประเทศ
ให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาวนั้น มีความจำเป
นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีความสมบูรณ์
ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม
โดยเฉพาะในด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ปัจจุบัน
รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมีการ
เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันเพิ่มสูงขึ้น
ซึ่งอาจทำให้ค่านิยมที่ดีงามอันเป็นรากฐาน
ของสังคมบางอย่างถูกลดความสำคัญลง ดังนั้น
แผนแม่บทฯ ประเด็น การปรับเปลี่ยนค่านิยมและ
วัฒนธรรม จึงได้มีการกำหนดเป้าหมายให้ **คนไทย**
เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตาม

มาตรฐานและสมดุลงทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม
จริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน
ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยให้
ความสำคัญตั้งแต่การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม
ผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว ส่งเสริมให้ครอบครัว
มีความอบอุ่น การพัฒนาพ่อแม่ให้เป็นแบบอย่างที่ดี
ในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อม
ที่ส่งเสริมการมีคุณธรรมจริยธรรม อาทิ การพัฒนา
รูปแบบการเรียนการสอนทั้งในและนอกสถานศึกษา
การสร้างคามเข้มแข็งให้ชุมชนในการจัดกิจกรรม
สาธารณะประโยชน์ การสร้างความเข้มแข็งของ
สถาบันทางศาสนาเพื่อเผยแพร่หลักคำสอนที่ดีมาใช้
ในชีวิตประจำวัน

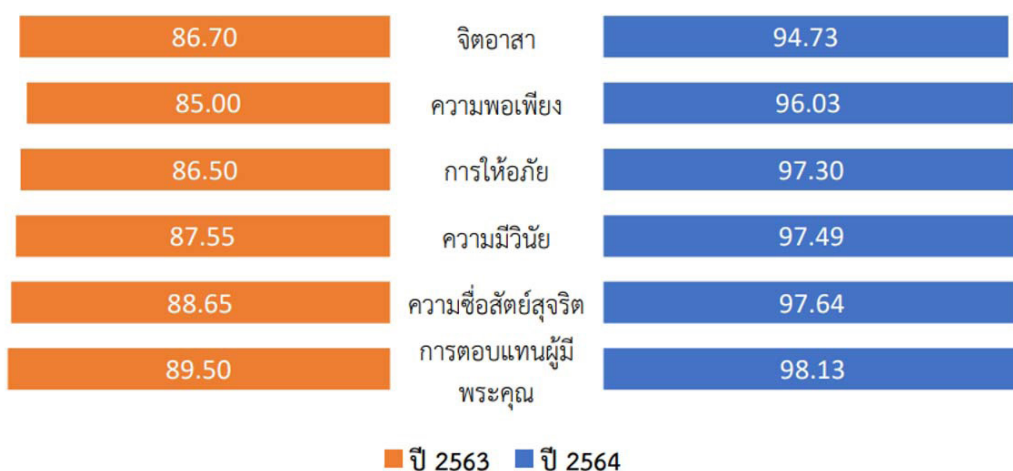

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (2561 - 2565) มีสถานการณ์การพัฒนาที่ดีขึ้นพิจารณาจากข้อมูลการสำรวจประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป ที่มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม ปี 2564 จัดเก็บโดยกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อสะท้อนการมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการตอบแทนผู้มีพระคุณ ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ด้านความมีวินัย ด้านการให้อภัย ด้านความพอเพียง และด้านการช่วยเหลือผู้อื่น พบว่ามีค่าอยู่ที่ร้อยละ 96.89 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 ที่มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 87.32 เทียบเท่ากับการเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.95 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ถ้าหากพิจารณาเพิ่มเติมจากระดับการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทยผ่านดัชนีการพัฒนามนุษย์ ที่จัดทำโดยโครงการพัฒนา

แห่งสหประชาชาติ (UNDP) พบว่า ใน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นและถูกจัดอยู่ในเกณฑ์สูงมาก (≥ 0.800) เป็นครั้งแรก โดยมีค่า HDI เท่ากับ 0.800 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า นอกจากนี้ ในการประเมินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประชากรไทยในด้านการมีจิตสาธารณะ รวมถึงการพัฒนาทักษะทางการเงิน และการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินที่ดี มีความก้าวหน้ามากขึ้น โดยข้อมูลในรายงานสถานการณ์คุณธรรม พ.ศ. 2564 ของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สะท้อนให้เห็นว่าภาคส่วนต่างๆ ของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมองค์กรศาสนาและสถาบันการศึกษาเข้ามามีบทบาทเชิงรุกมากขึ้นในการมีจิตอาสาช่วยเหลือ เกื้อกูลกันเพื่อบรรเทาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงปีที่ผ่านมา

กิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรม จริยธรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2554

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ในช่วง พ.ศ. 2565 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าว โดยใช้กลไกทางสังคมที่สำคัญ เช่น ครอบครัว ชุมชนสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ สถาบันทางศาสนาและองค์กรส่งเสริมคุณธรรม รวมทั้งการประสานความร่วมมือของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ โดยได้ดำเนินโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายนี้ อาทิ การพัฒนากลไกระบบเครดิตสังคมและการปรับใช้กลไกในพื้นที่นำร่อง ที่ได้มีการกำหนดพฤติกรรมที่ดี การจัดเก็บเครดิตสังคมและสิทธิประโยชน์ซึ่งได้มีการเริ่มต้นดำเนินการในระดับชุมชน โดยสร้างแรงจูงใจโดยให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมแก่ชุมชนและกระตุ้นการแสดงพฤติกรรมเชิงบวกโดยอ้างอิงถึงครอบครัว ชุมชน และองค์กร รวมทั้งมีการประเมินพฤติกรรม เปิดโอกาสให้ผู้คนในแต่ละระดับเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ได้มีการดำเนินการโครงการอื่น ๆ ในระดับครอบครัว อาทิ โครงการส่งเสริมเครือข่ายครอบครัวคุณธรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนา กลไกให้ครอบครัวได้มีส่วนสำคัญต่อกระบวนการกล่อมเกลาสมาชิกในครอบครัวอย่างเป็นรูปธรรม

โครงการครอบครัวคุณธรรมพลังบวก ที่ได้มีการนำร่องในระดับอำเภอที่มีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการส่งเสริม ป้องกัน ค้ำครองและพัฒนาเด็กในพื้นที่ให้เป็นครอบครัวพลังบวก มีการส่งเสริมระบบพี่เลี้ยงที่ปรึกษาในชุมชนและพัฒนาฐานข้อมูลชุมชน พี่เลี้ยงชุมชน และเครือข่ายสู่การขยายผลต่อไป โครงการสำคัญที่ทำในระดับสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ อาทิ โรงเรียนคุณธรรมสพฐ. ที่ได้ดำเนินการเพื่อให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ตระหนักรู้ เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติและสร้างความรู้สึกรักผิชอบชาติ ภูมิใจในการทำความดี นอกจากนี้ยังโครงการสำคัญที่ทำผ่านสถาบันทางศาสนา อาทิ โครงการพัฒนาสมรรถนะพระธรรมวิทยากรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้นำทางศาสนาได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความสามารถในการเผยแผ่หลักธรรมและองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน เพื่อให้มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นพลเมืองที่ดี

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการเพื่อมุ่งปลูกฝังค่านิยมและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผ่านโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การบรรลุเป้าหมายเป็นไปอย่างยั่งยืน ยังมีประเด็นที่ท้าทายในหลายประการที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะในประเด็นรูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่อาจยังไม่มี ความหลากหลาย ไม่ทันต่อสถานการณ์และตรงกับความต้องการของคนในสังคม รวมทั้งในประเด็นค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกันระหว่างวัยของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม จึงอาจทำให้ความผูกพัน และการพึ่งพาอาศัยกัน ในสังคมมีแนวโน้มที่จะลดน้อยลง ทั้งในระดับครอบครัวในระดับชุมชน และในสถานศึกษา ซึ่งทำให้การใช้กลไกทางสังคมในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีอาจทำได้ยากมากขึ้น และค่านิยมที่ดั่งามอันเป็นรากฐานของสังคมบางอย่างถูกลดความสำคัญลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อพัฒนาให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมีความพร้อมในทุกมิติ นอกจากการดำเนินโครงการตามปกติที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องแล้วนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังควรต้องมุ่งพัฒนารูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ให้มีความหลากหลาย ทันต่อสถานการณ์และความสนใจของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น โดยการใช้ซอฟต์แวร์เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น อาทิ การมีละครหรือภาพยนตร์ที่ทำให้ผู้แสดงหลักมีคุณลักษณะที่ดี การเพิ่มพื้นที่การปรากฏต่อ

สื่อสาธารณะของผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคม โดยอาจพิจารณาให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน นอกจากนี้ควรมีการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของคนแต่ละวัยและแต่ละกลุ่มในสังคมที่มีความหลากหลาย เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีความเคารพ ความเข้าใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรเร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนา เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับคนในสังคมให้มากยิ่งขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น(10)การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลงานด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ยังคงใช้ตัวชี้วัดเดิมแต่ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้นจากเดิม ประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี เป็น ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปมีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม เพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 97 ภายใน พ.ศ. 2570 และได้มีการเพิ่ม

ตัวชี้วัดต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย ประกอบด้วยพลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ไม่น้อยกว่า 70 คะแนน ภายใน พ.ศ. 2570 โดยเมื่อพิจารณาเทียบกับค่าเป้าหมายปี2570 ของตัวชี้วัดประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น ที่ค่าเป้าหมายกำหนดให้เพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 97 และตัวชี้วัดต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย ที่ค่าเป้าหมายกำหนดให้ไม่น้อยกว่า 70 คะแนน นั้น จากสถานการณ์ล่าสุด ณ พ.ศ. 2564 ที่ตัวชี้วัดทั้งสองที่มีค่าอยู่ที่ ร้อยละ 96.89 และ 62.10 คะแนน ตามลำดับ จึงทำให้สถานการณ์อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บทย่อย

การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 50 บริษัท

การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ มีปัจจัยความสำเร็จของเป้าหมาย 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) นโยบายและมาตรการสนับสนุนให้ภาคธุรกิจลงทุนทางสังคม โดยการพัฒนามาตรการทางภาษี การจัดตั้งกองทุน และการให้รางวัล/สิทธิประโยชน์ต่างๆ (2) การยกระดับธุรกิจให้มีการลงทุนทางสังคมอย่างยั่งยืนโดยการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ การผลักดันวิสาหกิจเพื่อสังคมต้นแบบและการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจเพื่อสังคม และ (3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนเพื่อสังคม โดยการพัฒนากลไกข้อมูลกลางเพื่อตอบโจทย์ปัญหาทางสังคม และการกำหนดระเบียบ/กฎหมายที่เอื้อต่อภาคธุรกิจในการลงทุนทางสังคม โดยต้องอาศัย

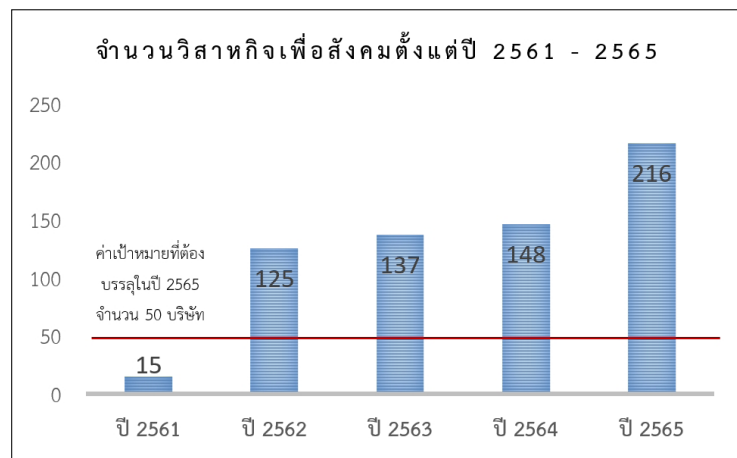
ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมผ่านกลไกและสถาบันทางสังคมในการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรม ความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรมจริยธรรมการมีจิตอาสา รวมทั้งตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การอุปโภคบริโภคเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยในภาคธุรกิจต้องดำเนินธุรกิจอย่างมีธรรมาภิบาล และเป็นมิตรกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนหลักของการมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบต่อสังคมคนทุกคนในบริษัท และเปลี่ยนจากการเน้นผลตอบแทนสูงสุดของผู้ถือหุ้นเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างยั่งยืน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาจากการจัดตั้งวิสาหกิจเพื่อสังคมในห้วง 5 ปีแรก ตามยุทธศาสตร์ชาติ(2561 - 2565) พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2562 มีจำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม 125 แห่ง พ.ศ. 2563 จำนวน 137 แห่ง พ.ศ. 2564 จำนวน 148 แห่ง และใน พ.ศ. 2565 การจดทะเบียนวิสาหกิจเพื่อสังคมรวมทั้งสิ้น 216 กิจการ ซึ่งการเพิ่มขึ้นดังกล่าวเป็นผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 และเมื่อเทียบกับสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในปี 2565 พบว่า จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมได้บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดจำนวน

ไว้ที่ 50 บริษัทแล้ว โดยทั้งหมดแบ่งเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ไม่ประสงค์จะแบ่งปันกำไรให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น จำนวน 170 กิจการ และวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ประสงค์จะแบ่งปันกำไรให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น จำนวน 46 กิจการ (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2565) ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชุมชนรักษาสีงแวดล้อม ส่งเสริมการศึกษา และพัฒนาสุขภาพและความอยู่ดีกินดี ตามลำดับผ่านการดำเนินงานในอุตสาหกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ เกษตรกรรม ปศุสัตว์และประมง การศึกษาสุขภาพและบริการสังคมส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายนี้อยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม, 2022

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ โดยมีการดำเนินการต่าง ๆ อาทิ การผลักดันกฎระเบียบ/กฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 โดยได้มีผลบังคับใช้แล้วจำนวน 33 ฉบับ การเชื่อมโยงเครือข่ายการสนับสนุนวิสาหกิจ

เพื่อสังคมภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อส่งเสริมสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการตลาด/ผลิตภัณฑ์/นวัตกรรม/เทคโนโลยี/ประชาสัมพันธ์ ด้านทุน ด้านการระดมทุน ด้านการพัฒนาศักยภาพกลุ่มกิจการเพื่อสังคมสำหรับคนพิการ ด้านการสนับสนุนข้อมูล/ส่งเสริมกลุ่มกิจการเพื่อสังคม นอกจากนี้ยังมี

การผลักดันให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตร เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์แก่วิสาหกิจเพื่อสังคมและ กลุ่มกิจการเพื่อสังคม ผ่านการขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์มากขึ้นเช่นชุมชนยิ้มได้, ThailandPostmart, Thaitrade.com, TrueSmart Merchant, K+Maket เป็นต้น และได้มีการส่งเสริม และสนับสนุนสิทธิประโยชน์ ตามมาตรการจัดซื้อจัดจ้างตามกฎหมายกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐ

ต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2564 การประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของ กองทุนส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม จัดกิจกรรม อบรมและให้ความรู้การดำเนินงานของวิสาหกิจเพื่อ สังคมและกลุ่มกิจการเพื่อสังคมผ่านระบบออนไลน์ เช่น การบรรยาย เรื่องการเงิน-การบัญชีมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและสินค้าเกษตร การจำหน่าย สินค้าออนไลน์ การเข้าถึงแหล่งทุน เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลการบรรลุเป้าหมาย

ความท้าทายสำคัญในการขับเคลื่อนให้ ภาคธุรกิจโดยเฉพาะวิสาหกิจเพื่อสังคมมีบทบาท สำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น คือ ถึงแม้ การผลักดันวิสาหกิจเพื่อสังคมจะเป็นประเด็น การพัฒนาที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและได้ บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดแล้ว อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจและความหลากหลายของประเภท วิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยยังมีไม่มากนัก และประชาชนยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญ /ประโยชน์จากการส่งเสริมผลักดันวิสาหกิจเพื่อสังคม ประกอบกับสภาพแวดล้อม/กลไกตลาดที่มุ่ง ตอบโจทย์กำไรของกิจการมากกว่าผลประโยชน์

ต่อสังคมในภาพรวมอีกทั้งการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจการของผู้ ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมส่วนใหญ่จึงส่งผล ให้วิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยไม่ได้ ประสบความสำเร็จมากนัก ผู้ประกอบการหลายราย ล้มเลิกกิจการเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่ไม่เอื้อให้ธุรกิจประเภทนี้แข่งขันกับธุรกิจเพื่อ การค้าทั่วไปได้ เช่น การรับซื้อสินค้าจากเกษตรกร ในราคาเป็นธรรม เพื่อผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมในปริมาณไม่มากนักทำให้ต้นทุนสูงกว่า สินค้าทั่วไป หากไม่มีตลาดรองรับอย่างชัดเจน ก็ยากจะดำเนินกิจการต่อไปได้ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อส่งเสริม วิสาหกิจเพื่อสังคมให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ได้ตามที่กำหนด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (1) **การส่งเสริม ให้เกิดวิสาหกิจเพื่อสังคมในชุมชนเพิ่มขึ้น** โดยเฉพาะธุรกิจสตาร์ทอัพที่เป็นผู้ประกอบการ รายย่อยซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโควิด - 19 แล้วกลับไปอยู่ ในพื้นที่ โดยอาจให้รับงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยเฉพาะงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและ

ความมั่นคงของมนุษย์ในการรับดูแลผู้สูงอายุ คนพิการ เด็กอ่อนในชุมชน รวมถึงการสร้างเครือข่าย เชิญชวนให้มูลนิธิต่าง ๆ หรือบริษัทที่มีความพร้อม ให้ปรับเปลี่ยนจากการทำกิจกรรมเพื่อสังคม มาเป็นการดำเนินวิสาหกิจเพื่อสังคมในชุมชนแทน (2) **การสร้างค่านิยมและการปลูกฝังความ เข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ชัดเจน** โดยเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน ของวิสาหกิจเพื่อสังคมให้ประชาชนรับรู้ถึง ประโยชน์ใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา

สังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปลูกฝังแนวคิด/ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในสถาบันการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดการสร้างผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมรุ่นใหม่ที่มีทักษะสูง ตลอดจนการถอดบทเรียน ศึกษาวิจัย และจัดทำชุดองค์ความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ประสบผลสำเร็จและล้มเหลวประเภทต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างแรงบันดาลใจให้ประชาชนและผู้ประกอบการได้ศึกษาเรียนรู้เป็นแนวทางให้วิสาหกิจเพื่อสังคม (3) **การพัฒนาขีดความสามารถและบูรณาการแนวคิดการลงทุน/พัฒนาทางสังคม** ให้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินธุรกิจในทุกขั้นตอนตลอดห่วงโซ่ธุรกิจอย่างยั่งยืนมากขึ้น โดยส่งเสริมให้ภาคธุรกิจคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อด้านสิ่งแวดล้อม

สังคมและธรรมาภิบาล (4) **การส่งเสริมสิทธิประโยชน์ที่เอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจเพื่อสังคม** อาทิ การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี/แหล่งเงินทุนกับวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีการเชื่อมโยงการดำเนินงานในประเด็นเฉพาะกับบริการภาครัฐ เช่น การดูแลเด็กอ่อนในชุมชนแออัด การดูแลผู้พิการ แม่ข่ายไส เป็นต้น การส่งเสริมให้เกิดการระดมทุน สนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีความคิดนอกกรอบ เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจอยู่รอดได้ในระบบกลไกตลาดปัจจุบัน และ (6) **การสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมด้วยกัน** เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ร่วมกันเอง และจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการขยายผลต่อไปสำหรับวิสาหกิจเพื่อสังคมรุ่นใหม่ ๆ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น ยังคงใช้ตัวชี้วัดเดิมแต่ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนผลการดำเนินงานที่ผ่านมามากยิ่งขึ้นจากเดิม จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 100 บริษัท เป็น จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี โดยเมื่อพิจารณา

เทียบค่าเป้าหมายปี 2570 กับผลการดำเนินงานในช่วง พ.ศ. 2562 - 2565 ที่ผ่านมาที่พบว่ามิอัตราการขยายตัวของวิสาหกิจเพื่อสังคมเฉลี่ยร้อยละ 21.19 ต่อปี จึงอยู่ในระดับที่สามารถบรรลุค่าเป้าหมายได้ใน พ.ศ. 2570 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ยังคงมีความผันผวนสูง อาจส่งผลให้จำนวนการจัดตั้งวิสาหกิจเพื่อสังคมในห่วง 5 ปี ข้างหน้าเติบโตได้น้อยกว่าในช่วงที่ผ่านมา ดังนั้น จึงทำให้สถานการณ์อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บทย่อย

การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยม และวัฒนธรรม
ของคนในสังคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ว.พ. 2562

ว.พ. 2563

ว.พ. 2564

ว.พ. 2565

สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชน
ในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัย
และสร้างสรรค์

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ระดับความสำเร็จของการสร้างความรับรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่อ
อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 70

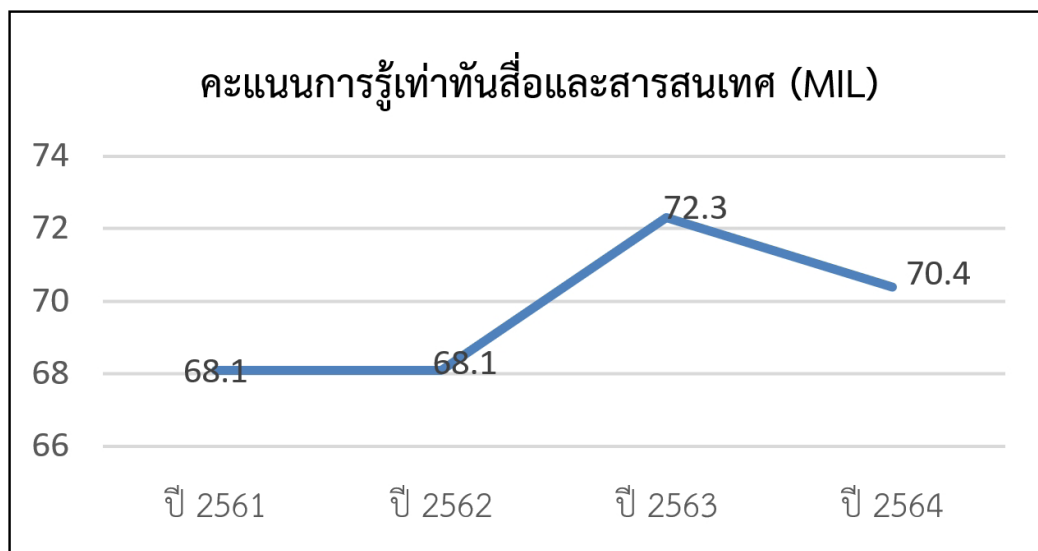
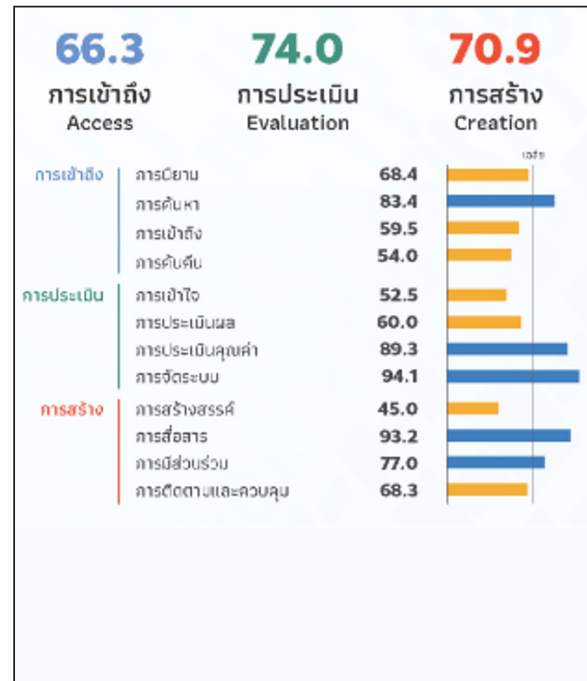
สื่อและสื่อสารมวลชนถือเป็นหนึ่งในกลไกทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการขัดเกลาวิธีคิด ค่านิยมและเป็นแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่กระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของคนในสังคม ทั้งสื่อในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ โดยเฉพาะเทคโนโลยีและการสื่อสาร ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือสังคมเสมือน การพัฒนาที่รวดเร็วทำให้เกิดผู้ให้บริการสื่อและข้อมูลในสังคมเพิ่มขึ้นจำนวนมากและผู้รับสื่อสามารถเข้าถึง แสดงความคิดเห็นและกระจายข้อมูลต่อไปได้อย่างง่ายดาย จึงต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการใช้สื่อและสื่อสารมวลชน โดยการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เสริมสร้างให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกัน

ในการเสพสื่อทุกรูปแบบ ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและตรวจสอบสื่อที่ไม่เหมาะสม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมที่ดีให้กับกลุ่มเป้าหมายแต่ละช่วงวัย โดยการดำเนินการที่ผ่านมายังมีความท้าทายอยู่มาก ทั้งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ที่สื่อสังคมออนไลน์ถูกใช้เป็นพื้นที่สื่อสารสาธารณะมากขึ้น เด็กและเยาวชนมักใช้เวลาในการใช้สื่อใหม่มากขึ้น โดยมุ่งเน้นความบันเทิง ซึ่งมีโอกาสที่จะตกเป็นเครื่องมือของการใช้สื่อโดยมิชอบได้ง่าย และด้วยรูปแบบสื่อที่มีความหลากหลายและซับซ้อน อาทิ การสอดแทรกโฆษณาชวนเชื่อ หรือข่าวปลอมทำให้ภาครัฐยากต่อการเฝ้าระวังและคัดกรองสื่อที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (2561 - 2565) การสร้างความรับรู้ ความตระหนัก และใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์จัดอยู่ในระดับที่ดี พิจารณาจากคะแนนตัวชี้วัดการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (MIL) ซึ่งรวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งพบว่า คะแนนเฉลี่ย ช่วง พ.ศ. 2561 - 2564 ค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 69.72 โดยใน พ.ศ. 2564 มีคะแนน อยู่ที่ 70.4 คะแนน หากแปลผลของระดับคะแนน โดยใช้วิธีแบบแบ่งชั้น (Grading) จัดอยู่ในระดับที่ดี (อยู่ในช่วง 65 - 79 คะแนน) แม้จะลดลงจาก พ.ศ. 2563 ที่อยู่ที่ 72.3 ก็ตาม ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ในช่วง พ.ศ. 2565 ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการที่สำคัญในหลายด้านที่สอดคล้องกับปัจจัยและองค์ประกอบที่กำหนดไว้ในห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยเพื่อเป็นการขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมาย **สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัยและสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น** โดยได้ดำเนินโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2565 ที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายนี้ อาทิ การดำเนินโครงการจัดทำและเตรียมการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน และจัดทำมาตรฐานดูแลสื่อออนไลน์ การดำเนินโครงการพัฒนาหลักสูตรสื่อและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและกระตุ้นให้เกิดและใช้

ความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำไปใช้ได้จริง โครงการสื่อสร้างสรรค์สังคมผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อสังคม โครงการบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะสู่ชุมชน การดำเนินการศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาลวงลวง (Anti - Fake News) โครงการยกระดับทักษะดิจิทัลสำหรับผู้สูงวัยและผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น อีกทั้ง ในช่วง พ.ศ. 2564 - 2565 กระทรวงวัฒนธรรมได้มีการจัดทำแผนพัฒนาด้านการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2563 - 2565) เพื่อเป็นจุดเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ สู่การปฏิบัติ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ให้กับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดการใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปรับค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ในภาพรวมการสร้างความรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่ออย่างปลอดภัย และสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมายในห้วงระยะแรกจะมีแนวโน้มบรรลุได้ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดอย่างไรก็ตามหลังการแพร่ระบาดโควิด-19 การพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอย่างรวดเร็ว ยังคงมีประเด็นท้าทาย โดยเฉพาะ สื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะที่ทุกคนเป็นได้ทั้งผู้ผลิตสื่อ ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ประกอบกับมีการผลิตสื่อจำนวนมากและมีบางสื่ออยู่นอกเหนือการควบคุม รวมถึงการเกิดอาชญากรรมไซเบอร์จากการส่งต่อข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นจริง และพฤติกรรมกลั่นแกล้งแบบสื่อไม่เหมาะสม ประกอบกับสถานการณ์ของทุนมนุษย์ของไทยที่มีปัญหา

ในด้านคุณภาพของคนในแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยังไม่มีวิจารณญาณเพียงพอในการคัดกรองและเลือกรับสื่อได้อย่างเหมาะสม จึงเป็นความท้าทายในการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรที่มีความดึงดูด น่าสนใจและสร้างความสนุกให้แก่เด็กและเยาวชนควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งการขาดความรู้เท่าทันสื่ออาจส่งผลต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม และสร้างผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมโดยรวมได้ ดังนั้นการพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมสื่อที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ สร้างการรู้เท่าทันสื่อของคนในสังคมจึงเป็นความท้าทายสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายในระยะถัดไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในหัวข้อที่ 2 ของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) ควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครื่องมือให้ผู้บริโภคสามารถคัดกรองสื่อได้เอง อาทิ การสร้างระบบการแนะนำสื่อให้กับครูและผู้ปกครอง ในลักษณะการจัดอันดับรายการดีน่าดู การสร้างเว็บไซต์กลางที่รวบรวมเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสื่อสร้างสรรค์ของทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ง่ายขึ้น และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงได้ การพัฒนาซอฟต์แวร์สกัดช่องทางสื่อไม่ดีที่รองรับการใช้งานได้กับคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ รวมถึงการสนับสนุนเพิ่มจำนวนผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์มากขึ้นโดยให้เอกชนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ผ่านการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ตลอดจนการมีกลไกการสำรวจและรับฟังข้อเท็จจริง ความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างสังคมแห่งการมีส่วนร่วม ตลอดจนกลไกและกระบวนการบริหารจัดการข่าวปลอม และการประชาสัมพันธ์เชิงรุก พร้อมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาสื่อเพื่อทำายที่สุจริตจะมุ่งสู่ผลลัพธ์ที่ประชาชนมีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันสื่อได้

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยสื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัยและสร้างสรรค์ มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนผลการดำเนินงานที่ผ่านมามากยิ่งขึ้นจาก เดิม ระดับความสำเร็จ

ของการสร้างการรับรู้ ความตระหนักและการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชน กลุ่มเป้าหมาย เฉลี่ยร้อยละ 80 เป็น สถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ไม่น้อยกว่า 80 คะแนน ภายใน พ.ศ. 2570 โดยเมื่อพิจารณาเทียบค่าเป้าหมายปี 2570 กับผลการดำเนินงานในปี 2564 ที่มีคะแนนอยู่ที่ 70.4 คะแนน จึงทำให้สถานการณ์อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย